

SAYI : B.02.0.007.00/1351
KONU : Yazılı Soru Önergesi

20.10/2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 01.10.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/9271-15754/34237 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 06.10.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-159-98/3928 sayılı yazısı.

Batman Milletvekili Sayın Ayla Akat ATA'nın Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği 7/9271 esas no'lu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

**BATMAN MİLLETVEKİLİ SAYIN AYLAK AKAT ATA'NIN
7/9271 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılık tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli sorun alanlarından birini oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamın her alanında kendisini hissettirmektedir. Bu durum kadının en temel hakkı olan, yaşam hakkını tehdit eden boyutlara kadar ulaşmaktadır. Kadın üzerindeki baskı ve şiddet; namus cinayetleri, aile içi şiddet, cinsel taciz ve intiharlarla kamuoyundaki gündemini korumaya devam etmektedir. Kamuoyuna yansıyan pek çok haberde göstermektedir ki töre, aşk, kıskanç k ve namus adı ile tanımlanan cinayetler kadına yönelik şiddetin en yoğun olduğu alanlardan birini oluşturmaya devam etmektedir.

2000 yılında Birleşmiş Milletler özel oturumunun sonuç bildirgesinde "namus" gerekçesi ile işlenen cinayetler kadına yönelik şiddet uygulamaları kapsamına alınmıştır. Böylece namus adı altında gerçekleştirilen kadına yönelik şiddet insan hakları ihlali olarak BM resmi belgelerine ve devletlerin insan hakları konusundaki yükümlükleri arasında yer almıştır.

Nitekim konunun hassasiyeti nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 28/06/2005 tarihli 853 sayılı kararıyla meclis araştırma komisyonu kurulmuştur. Kurulan Komisyona, Birleşmiş Milletler (BM) Nüfus Fonu ve Kalkınma Programı'nın desteklediği Nüfus Bilim Derneği tarafından "Türkiye'de Namus Cinayetlerinin Dinamikleri; Müdahale Olasılıkları" başlıklı bir rapor sunulmuştur. Raporda, sıfır hoşgörü politikasının geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılarak şu öneriler dile getirilmiştir; tehdit altında olan kadınların ve kız çocuklarının korunması için sığınma evleri, istasyon hizmetleri açmak, şiddet hattı kurmak, kamu görevlilerini toplumsal cinsiyet eşitliği ve namus cinayetlerinin topluma etkileri konusunda eğitmek, milli eğitim sistemini toplumsal cinsiyet eşitliğine daha duyarlı bir şekilde yeniden yapılandırmak, gençleri, erkekleri, kadınları, sivil toplum çalışanlarını, namus cinayetleri konusunda çalışan profesyonelleri eğitmek, aileler için "toplumsal tartışma merkezleri" kurmak, din görevlileri ve topluluk liderleri ile birlikte çalışmak, kadınları ve kız çocukları güçlendirecek eğitimler düzenlemek, gerçekleştirilen yasal değişikliklerin hayata geçirilebilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

Bu kapsamda 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler başlıklı Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır. Genelge ile kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması için gerekli tedbirlerin alınmasını istenmektedir. Kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda çözüm önerilerinin yaşama geçirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme

Kurumu Genel Müdürlüğü, Valilikler ve ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları koordineli çalışması esas alınmıştır.

Ancak alınan tedbirlere karşın Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı tarafından İl İnsan Hakları Kurullarından gelen raporlar doğrultusunda hazırlanan "2007 Töre ve Namus Cinayetleri" adlı raporda aktarılan 2003-2007 yılları arasında gerçekleşen töre ve namus cinayetlerine ilişkin bilgiler konunun vahametini ortaya koymaktadır. Her yıl 200'ü aşkın insanın töre ve namus cinayeti sonucu yaşamını kaybettiği belirtilmektedir. 81 İl İnsan Hakları Kurullarından alınan raporlar sonucunda 2006 yılına göre 2007 yılında töre ve namus cinayetlerinde ciddi bir değişikliğin gözlemlenmediği aktarılmaktadır. 2003 yılında 159, 2004'te 204, 2005'te 201, 2006'da 233, 2007'de 231 kişi töre ve namus cinayetleri sonucu yaşamını yitirmiştir. Son 5 yılda töre ve namus cinayetlerinde ölenlerin sayısının ise 1100'ü aştığı aktarılmaktadır.

Konuyla ilgili olarak;

SORULAR :

- 1) Töre, aşk, kıskançlık, namus adı altında gerçekleştirilen kadın cinayetlerine ilişkin olarak ulusal düzeyde sistematik bir veri tabanı bulunmakta mıdır?
- 2) 2008-2009 Haziran ayı itibariyle töre, aşk, kıskançlık, namus cinayeti adı altında kaç kişi yaşamını yitirmiştir? Yaşamını yitirenlerin cinsiyet dağılımı nedir? Yaşamını yitirenlerden kaç 18 yaşın altındadır?
- 3) Töre, aşk, kıskançlık, namus cinayeti işleyen kişilerin yaş dağılımına ilişkin bilgiler nelerdir?
- 4) 2008-2009 Haziran ayı itibariyle töre, aşk, namus cinayeti adı ile adlandırılan kaç bildirimde bulunulmuştur?
- 5) 2006/17 Sayılı Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler adı altında yayınlanan genelge sonrasında kaç kadın töre/namus adı altında öldürülme riski ve kadına yönelik şiddet nedeniyle koruma altına alınmıştır? Böylesi bir tehdit ile karşı karşıya kalan kişiler için ne tür güvenlik önlemleri alınmaktadır?
- 6) 2006 yılında yayınlanan genelge sonrasında, koruma altına alınmasına karşın yetersiz önlemler nedeniyle kaç kişi yaşamını yitirmiş ve yaralı olarak kurtulmuştur? Koruma altına alınması gerekirken, yakınlarına teslim edilen kişilerin yaşamlarını yitirmesinde rolü olduğu gerekçesiyle kamu görevlilerinden kaç hakkında soruşturma açılmıştır? Açılan soruşturmalar var ise sonuçlarına ilişkin bilgiler nelerdir?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

"Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği" uyarınca, kadın konukevlerinden; eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar, boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, istenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar, evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar, daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar, cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar ile kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar yararlanmaktadır.

Kurumumuz Kadın Konukevlerine kabulü yapılan kadınların sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin yapılan en son değerlendirmelerde; en yüksek oranı (%61) fiziksel, cinsel ve duygusal ve/veya ekonomik olarak şiddete uğramış kadınlar oluşturmaktadır.

Bunu, %18 ile kendi istemleri dışında oluşan ekonomik ve sosyal yoksunluk izlemektedir.

Evlilik dışı hamile kalma ya da çocuk sahibi olma nedeniyle ailesi tarafından kabul edilmeme %8, istenmeyen evliliklere zorlanma %4, diğer nedenler %9 oranındadır.

Kuruluşlarımıza şiddete uğrama nedeniyle kabulünü isteyen kadınların %70'i fiziksel olarak şiddete uğradıklarını beyan etmişlerdir. Bunu cinsel şiddet (% 15), duygusal şiddet (% 8) ve ekonomik şiddet (% 7) takip etmektedir.

Kurumumuza bağlı olarak hizmet veren ve 2006 yılına kadar 15 olan kadın konukevi sayısı bu tarihten sonra açılan 14 kadın konukevi ile 29'a, kapasite toplamı ise, 313'den 650'ye ulaşmıştır. 2006/17 No'lu Başbakanlık Genelgesi sonrasında, eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar, boşanma ya da eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, istenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar, evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar, daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup, bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar, cezaevinden yeni çıkmış olup, yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar ile kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar Kurumumuz kadın konukevlerinden yararlanmakta olup, yıllar itibariyle sayıları aşağıda belirtilmiştir.

YILI	KADIN SAYISI	ÇOCUKLARININ SAYISI
2006	789	525

2007	1551	997
2008	1874	1298
(Ocak Ayından itibaren yararlanan)	1497	856

Kadına yönelik şiddet, farklı sektör ve disiplinlerin katıldığı çok yönlü bir mücadeleyi gerektirmesi nedeniyle, "Çocuk Ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre Ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler" konusundaki 2006/17 No'lu Başbakanlık Genelgesi 04.07.2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu genelge şiddetin görünür kılınması ve önlenmesine yönelik sürdürülen işbirliği çalışmalarının etkinliğinin artırılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu bağlamda, Kurumumuz ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliği ile "Töre Ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu" konusunda 2007 yılında tüm Valiliklere kadına yönelik şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumumuzda derin ve kalıcı izler bırakmaması için uyulması gereken hususlar bildirilmiş ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi mücadelesinde önemli bir yer tutan kadın konukevlerinin/sığınma evlerinin ülke çapında yaygınlaştırılması konusuna da yer verilmiştir.

"Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği"nde de yer aldığı üzere; şiddete uğradığı kişilerden kaçan ve izinin bulunmasını istemeyen kadınların, çocuklarının ve kuruluştaki çalışan personelin can güvenliğinin sağlanabilmesi, şiddet uygulayan kişilerin iz sürmesi nedeniyle yaşanabilecek olumsuz olayların önlenmesi, kadına yönelik hizmetlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için söz konusu kuruluşların gizliliği büyük önem taşımaktadır.

Bu konuda, Bakanlığımızca "Kadın Konukevleri ve Gizliliğe Riayet Edilmesi Hakkında" düzenlenen 22.04.2005 tarihli ve 765 sayılı Genelge tüm Valiliklere gönderilmiştir.

Söz konusu Genelgede de belirtildiği gibi, kadın konukevlerinin/sığınma evlerinin adres ve telefon numaraları gizli tutulmakta, kuruluşu tanıtan tabela asılmamakta, yerinin belirlenmesine neden olacak temel atma törenleri ve binasında; açılış törenleri dâhil, hiç bir kutlama, etkinlik, toplantı vb. yapılmamakta, ziyaretçilere kapalı tutulmaktadır.

Gizlilik ilkesi uyarınca, kadın konukevlerine girmek üzere yapılan başvurular tüm illerimizde yer alan İl Sosyal Hizmetler Müdürlüklerince kadının beyanı esas alınarak değerlendirilmekte, yerlerinin bilinmesine yardımcı olabilecek çalışmalardan kaçınılmaktadır. Gerektiğinde il emniyet müdürlükleri ile işbirliği yapılmaktadır. Kurumumuza bağlı kadın konukevlerinde 7 gün 24 saat hizmet esasına uygun sayıda güvenlik elemanı görevlendirilmektedir. Ayrıca, kadın konukevlerinin gizliliğinin kadınlar tarafından da sağlanması ve kadın konukevlerinden ayrılmalari durumunda da bu ilkeye uyulması gerektiği hususu kadınların kuruluşla kabullerinde taahhüt altına alınmaktadır.

Kadın konukevlerine kabulünden sonra can güvenliği tehlikeye düşen kadınların acilen diğer kadın konukevlerine nakilleri sağlanmaktadır.

2006/17 No'lu Başbakanlık Genelgesi' sonrasında, Kurumumuza bağlı kadın konukevlerinde iken kadınların korunamamaları nedeniyle yaşamlarını yitirmesi ya da yaralı olarak kurtulmaları gibi olaylar yaşanmamıştır.

Şiddete uğradığından bahisle, yardıma ihtiyacı olduğunu belirten her kadının 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun hükümleri hakkında da bilgilendirilerek, durumu değerlendirilmekte ve kadın konukevleri/sığınma evlerinin çalışma ilkeleri arasında yer alan; kadınların kendi kaderini tayin hakkı da göz ardı edilmeden gereksinim duyduğu hizmetlerden yararlandırılmalarına yönelik gereken mesleki çalışmalar yapılmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Genel Müdürlüğümüz tarafından 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde yer alan tedbirlerin hayata geçirilmesi kapsamında, 2008 yılında Türkiye genelinde, 12 coğrafi bölge ile bölgelerin kapsadığı 51 ilde "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" gerçekleştirilmiştir. Kadına yönelik şiddete ilişkin

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Bakanlığımız tarafından Genel Müdürlüğümüze iletilen yazılı soru önergesinde, genel olarak kadın üzerindeki baskı ve şiddet, namus cinayetleri ve aile içi şiddete dair 6 sorunun tamamında konularla ilgili istatistiki veriler istenmiştir. Genel Müdürlüğümüz tarafından bu alanda çeşitli araştırma projeleri gerçekleştirilmektedir; ancak konuyla ilgili istatistiki veriler bu projelerin gerçekleştirildiği döneme ilişkindir; bunun dışında Genel Müdürlüğümüz tarafından dönemsel istatistiki veriler tutulmamaktadır.

Genel Müdürlüğümüzün görevleri arasında "Ülkemizdeki sosyal sorunların tespiti ve çözümüne yönelik ulusal ve uluslararası alanda bilimsel araştırmalar yapmak veya yaptırmak, projeler geliştirmek, desteklemek, sosyal bilimlerin gelişmesine katkıda bulunmak" yer almaktadır. Ayrıca yapılan araştırmaların sonuçlarına göre durum tespiti yaparak çözümci politika önermeleri geliştirmek de Genel Müdürlüğümüzün birincil görevleri arasındadır; bu amaçla söz konusu alanda son yıllara ait verilere dayanan iki araştırma projesi gerçekleştirilmiştir. Bu alanda yapılan birinci proje, 2007 yılında gerçekleştirilen "4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ve Yasanın Uygulanmasının Aileler ve Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi"dir. 1990'lı yıllarda aile içi şiddette görülen artış nedeniyle yasal olarak bu artışın önüne geçebilmek için 1998 yılında 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çıkarılmış ve bu kanun 4 Mayıs 2007 tarihinde revize edilmiştir. Genel Müdürlüğümüzün, yasal zeminde gerçekleştirilen bu değişikliklerin ailelerin sosyal hayatlarına nasıl yansıdığının değerlendirmesini yapmak, tedbir kararlarının pratikteki sonuçlarının ve uygulamadaki eksikliklerin neler olduğunu tespit etmek için gerçekleştirdiği söz konusu proje sonucunda, hem

aile içi şiddet mağdurlarının hem de kanunu uygulamakla görevli kişilerin kanun hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve bu durumun tedbirlerin yeterince etkin olamamasının temel nedeni olduğu görülmüştür. İlgili görevlilere başvurma ön koşulu olarak, şiddetin en az bir kez uygulanmış olmasının aranması, şiddet uygulayan kişinin eylemine devam etmesini kolaylaştırmaktadır; ayrıca görevli birimler arası bürokratik sürecin uzunluğu tedbir kararının caydırıcılığını ertelemektedir. Şiddet mağdurlarının maddi yardımlarla desteklenmemesi de, şiddet uygulayan kişiye bağımlı olmayı beraberinde getirdiği için yapılan şikayetlerin mevcut sorunlardan çok daha az olduğu görülmektedir. Araştırma projesinde, bu bulgularla birlikte toplam 27 genel bulguya ulaşılmış ve her bir bulgu için çözüm önerisi getirilmiştir. Böylece aile içinde özellikle kadına ve çocuğa yönelik olan şiddetin kurumsal düzeydeki sorunları tespit edilerek söz konusu proje çözüm önerileriyle zenginleştirilmiştir.

Bu alanda yapılan ikinci proje ise 2008 yılında gerçekleştirilen "Türkiye'de Aile Mahkemeleri Uygulamaları ve Uygulamanın Değerlendirilmesi"dir. Ailenin ve aile içinde bireyin korunması amacıyla sosyal çalışmacı, psikolog, pedagog destekli aile mahkemelerinin kurulması Türkiye'de ihtiyaç haline gelmiş ve aile mahkemeleri 2002 yılında yürürlüğe giren yasayla remi kurumlar arasındaki yerini almıştır. Söz konusu araştırmanın amacı, ülkemizdeki aile mahkemeleri uygulamasının ve bu mahkemelerin görev alanında yer alan davaların niteliği, niceliği, aile bireylerine ve dolayısıyla topluma psikolojik ve sosyolojik etkilerinin ortaya konularak çözüm önerilerinin üretilmesidir. Projenin bitiminde aile mahkemelerinde mevcut bulunan ve çoğunluğu uygulamadan kaynaklanan çeşitli sorunlar tespit edilmiştir. Bunlardan öncelikli olan, özel yaşama ilişkin pek çok ayrıntının anlatıldığı mahkeme salonlarının diğer mahkemelerle birlikte aynı binada yer almasından ve şiddete uğrayan ve şiddeti uygulayan taraflar için ayrı bekleme salonları bulunmadığından, şiddete uğrayan pek çok kişi bu durumun yaratacağı psikolojik gerilimi yaşamamak için adli mercilere başvurmadan imtina edebilmektedir. koruma kararının sadece aile mahkemelerine verilmesi, mesai saati dışında ve hafta sonlarında gerekli kararın alınmasını engellemektedir. Koruma tedbirlerine ilişkin kırsal kesimden hemen hemen hiç başvuru olmaması özellikle üzerinde durulması gereken konuların başındadır. Araştırma projesinde, bu bulgularla birlikte toplam 26 genel bulguya ulaşılmış ve her bir bulgu için çözüm önerisi getirilmiştir. Bu sayede "4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ve Yasanın Uygulanmasının Aileler ve Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi Projesi"nin devamı niteliğine sayılabilecek bu proje ile uygulamadaki sorunların tespitine ilişkin önemli bilgiler edinilmiş olmaktadır. Bu bilgiler de politika önermelerinin temelini oluşturarak daha etkin ve verimli çalışmaların yapılabilmesine kaynak teşkil edebilecektir.

Saygılarımla.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı